

ROZGRANICZENIE DOBR

WSZELKIEJ NATURY

W PROWINCYACH KORONNYCH.

Gdy spory graniczne nayspędliwiej
wzruszały Spokoynosc Sáfiedzka Ziemiań-
ska, uszczerbiały Ekonomikę Kraiową, a
przeciagłym i kosztownym Processem wy-
cieniczały mairtki Obywatelskie; przeto
My Król wraz z Stanami Rzeczypospolitey
te szkodliwe skutki umarzając własnosc ka-
żdego ziemi strzegącemi znakami oznaco-
ną, a ztąd Spokoynosc Obywatelska chcąc
na zawze miec ugruntowaną: *Powszechnie
Normalne Rozgraniczenie Miałt, Miałteczek;*
i Wsiow wszelkiej natury w Prowincyach
Koronnych, uchwalamy w prawidłach
następujących.

imo. Ustanawiamy osobne Woiewodzkie
Kommissye Graniczne *ultima Instantie* przez
lat cztery trwać tylkó mairtce, i mieysca
im dla Woiewodztw wyznaczamy, iako to:
w Woiewodztwie Pożnańskim &c.

zdo. Wzyskie Woiewodztwa, Ziemie,
i Powiaty na Seymiki Deputackie zebrawszy
się z pomiędzy Senatorow, Urzędnikow, i
Obywatelów przytomnych, obiorą przez kre-
ski sekretne sposobem w Prawie o Elekcyach
przepisanym w liczbie N. Kommissarzow
Granicznych w tym Woiewodztwie, lub Po-
wiecie osiadłych.

ztio. Dwie osoby iednego Imienia ie-
dnymże Herbem piecentuiące się, tu-
dzież Oyciec z Synem, Teść z Zięciem,
Szwagier z Szwagrem, i osoby Sąd Ziemiań-
ski składaiące nie mogą być obranemi za
Kommissarzow Granicznych. A z Kommis-
sarzów Cywilno-Woyskowych, iesli który na
Kommissarza Granicznego obrany zostanie,
Kommissye Cywilno - Woyskowe innego
sobie obiorą.

4to. Na tymże zaraz Seymiku, i tymże
samym sposobem Sędziow Granicznych o-
siadłych

siadłych obiorą; których Sędziów liczbę do potrzeby i rozległości Woiewodztwa, Ziemi i Powiatów sfofować dozwalamy.

5to. Pod Kondemnata zostaiący tak na Kommissarza, iako też Sędziogo Granicznego, obierany być nie może, a po obraniu Kondemnata szkodzić nie ma.

6to. Obrani Kommissarze i Sędziowie zaraz na Seymiku przed zagaiającym przysięgę Rotą niżej przepisaną, wykonaia, a po wykonaniu przysięgi, iuż od funkcyi swey odstępować nie mogą.

7mo. Kommissarze na mieysce niniejszym Prawem oznaczone w dzień NN. ziechawszy się po ufundowanej Juryzdykcyi ułożą między sobą kompleta, wyznaczając do każdego kompletu sześć osób, tak jednak, aby z iedney Ziemi lub Powiatu, nie mogło być w iednym komplecie więcey Kommissarzow, iak dwóch, a komplet Sądowy przynajmniey z pięciu osób składać się ma.

8uo. Czas każdego kompletu Kommissya oznaczy, a te kompleta, i czas odmieniane być nie mają: Osoby zaś iednego kompletu w innych kompletach pod żadym pozorem zasiadać nie mogą, i pod czas ustępu znaydować się. W zdarzeniu przedłużoney Sprawy, w iednym komplecie, następny komplet do kończenia zaczętey Sprawy przelzkadzać nie może.

9na. Też Kommissye do pisania Dekretow i trzymania Aktow, obiorą Regenta i Instygatora Sądowego, *secretis votis*, którzy przysięgę Rotą (przez Kommissyą dla nich przepisac się mającą w obliczu Kommissyi wykonaia. Na te Urzędy chociaź nie osiadłych, lecz cnotliwych i zdatnych obierać mogą.

10mo. Jeden Regestr Sądowy Spraw z Appellacyi przychodzących dla każdej Ziemi, lub Powiatu osobny, a zaś ogólny Spraw z Kommissarzami do drugiego kompletu odłożonych, ustanowi Ordynacyą, i należytość Kancellaryi od Wpisow i Extra-ktow ułoży.

11mo. Skalę iednakową do Mapp ułoży i wyda.

12mo. Sentencyonarz, w którym wyroki wszelkie zapisywane być mają, i jeden z Kom-

z Kommissarzy trzymać będzie, sekretne^m wotami do każdego kompletu, przez ten komplet obrać się miany.

13to. Każda Kommissya wziąwszy wypis z Xiąg Ziemiańskich na rozkaz iey przez Kancellaryą autentycznie, wydać mianey, rozdzielać Woiewodztwa, Ziemie, i Powiaty na tyle części, czyli Wydziałów z Parafii składających się, ile jest obranych Sędziów Granicznych, te wydziały liczbą oznaczy, i Regentowi zleci na osobnych kartkach wydziały napisać, z wyrażeniem liczby do nich przywiązanej; takowe kartki równo zwinione, w naczynie lub worek otwor mały u góry mający, włoży, a Prezydujący z Regestru Sędziów koleją imię i nazwisko Sędziego Granicznego ogólnie czytać będzie, a za każdym imieniem Sędziego przeczytaniem, dziecię około lat pięć mające przez Kommissyą wezwane, kartkę wyciągnie, a wydział wyciągniony przeczytanemu Sędziemu do rozgraniczenia w nim Miast, Miasteczek, i Dóbr wszelkiej natury Kommissya poleci. — W przypadku zabrakowania kompletu dla śmierci, lub choroby Kommissarzów Granicznych, Kommissarze obecni z następnego kompletu, wyimowaniem galki odmienney, iak wyżey, zastępcę losem obiorą, i natychmiast o wybraniu onegoż doniosą, a ten z następnego kompletu Kommissarz aż do skończenia tegoż kompletu sądzić będzie; to zaś wybranie od sądenia w następującym komplecie tegoż Kommissarza uwalniać nie ma.

14to. Podkomorzowie i Komornicy Graniczni, gdy za Kommissarzow, lub Sędziow obranemi nie zostaną do tey czynności należeć nie mają.

15to. Wszyscy wszelkich Dóbr Dziedzice, lub Possessorowie w różnicy granice mający, i prędszego rozsądenia żądający, podadzą Memoryał do własney Kommissyi, z wyrażeniem w ktòrey Ziemi, Powiecie, i Parafii leżą Dobra, oraz które ich sciany, i narożniki rozgraniczeniu podlegają.

16to. Pomienione Memoryały Strony w Kommissyi ułożą, Kommissya każdemu Sędziemu Granicznemu Regestr Memoryałów do iego wydziałów stosujący się podług daty spisany odda i zaleci, aby podług niego, nayprzod Dobra w Memoryale wyrażone, kolejno iedne po drugich za obwieczzeniem swoim na tygodni sześć Stron uczynić mianym, Dobra w Memoryałach wyrażone, rozgraniczali.

O Komportacji Dokumentow i Przyśięgach.

W Dobrach Stołowych Plenipotent Administracyi; w Dobrach Królewskich dotąd Possessor Uprzywileiowany; w Dobrach takżeże natury Królewskich, z Dobrami Ziemskimi graniczących w Possessyi tego, czyie są Dobra Ziemskie, zostających, Plenipotent od Kommissyi Skarbu Koronnego zezłany; w Dobrach Duchownych podług dawnego zwyczaju Kanonicy, przełożeni, Prokuratorowie, Possessorowie; w Dobrach Ziemskich Dziedzice, a za małoletnich Opiekunowie, za będących w kurateli Kuratorowie; w Dobrach tychże Ziemskich zastawie, lub dożywociu podległych Dziedzice, Possessorowie, Dożywotnicy, lub jeden z nich; W Dobrach Dekretami *Potioritatis* obiętych, lub spor o Dziedzictwo mających Possessorowie; w Wsiach na części podzielonych, Possessorowie lub jeden z nich; w Dobrach niedzielnych Brat, lub Siostry w Possessyi będący; w Dobrach Miejskich, umocowany od Magistratu jeden z Miasła, Dokumenta graniczne komportować mają tym sposobem:

Każdy Dobra Ziemiańskie Królewskie i Duchowne w dwóch lub więcej Województwach mający, powinien będzie przed Aktami naybliższymi Ziemiańskimi Przyśięgę wykonać; „Jako Dokumenta wzięskie do granic Dobr moich NN. z Sasiami zachodzących należące, wiernie zebrawszy, oneż Plenipotentowi zaufania mego wartemu oddałem, żadnego Dokumentu nie utaiłem, i nie wiem gdzieby się ich więcej znajdowało, i jako zleciłem tymże Plenipotentom, lub Plenipotentowi mojemu, aby Dukta rzetelnie prowadzili, cudzego gruntu bynajmniej nie zajmowali, i jako ani sam przez Siebie, ani przez Subordynowane Osoby faworu u Sądu bądź darami, bądź obietnicami nie iednałem, i iednać nie będę. „Niemniey stanowiemy, aby Archiwista każdy, gdzie jest trzymany przyśięgł przed Aktami naybliższymi Ziemiańskimi na tę Rotę: „Jako Dokumenta wszelkie którekolwiek tylko do granic Dobr Pryncypala moiego, z Dobrami Sasiedzkimi służyć mogą, rzetelnie zebrałem, nic nie utaiłem, i gdzieby ich więcej było nie wiem, a wyszukane rzetelnie Plenipotentowi, lub Plenipotentom do każdych Dobr oddałem. „

Ekstrakty tych Przyściąg, i Dokumenta Graniczne Summaryuszem spisane, Plenipotent autentycznie umocowany na gruncie w Sądzie złożony wykona Przyścięgę: „ Jako „ Dokumenta wszystkie mnie od Pryncypała do Dobr NN. powierzone rzetelnie komportuję, żadnego nie utaiłem, i nie wiem, aby więcej gdziekolwiek takowych Dokumentow znajdować się miało. „

Tenże Plenipotent, lub inna Osoba od Strony przyślana, zastępując Pryncypała, albo też i sama przytomna Strona Dukta wyprowadzi, Wyroki Sądowe uskuteczni, Przyścięgę na nieuście przez siebie, albo kogo innego nienamówienie świadkow wykona. W iednym zaś tylko Woiewodztwie, lub Ziemi Dobra mający, sami przyścięgać mają Dziedzice, lub Possessorowie na gruncie tak na rzetelną komportacją Dokumentow nie utaienie ich, i że nie wiedzą gdzieby się więcej takowych Dokumentow znajdować miało, oraz, że Dukta rzetelnie prowadząc, cudzego gruntu zajmować nie będą, i jako ani sami przez siebie, ani przez subordynowane osoby faworu u Sądzie bądź darami, bądź obietnicami nie iednali, i iednać nie będą, jako też na nieuście świadkow. Gdyby w dwóch wydziałach Ziemi i Powiatow iednego Woiewodztwa, w iednymże czasie takowa przyścięga przypadła, tedy Dziedzic lub Possessor wzięwszy zaświadczenie od Sędzię Granicznego iednego wydziału, poszle do Sędzię wydziału innego, który Sędzia raz tylko termin do Niedziel sześciu odłoży, a do rozgraniczenia innych Dobr postępować będzie.

Chorobą złożony Dziedzic lub Possessor, w iednym lub dwóch, czyli więcej Woiewodztwach Dobra mający, przed Sędzią Granicznym wydziału tego, w którym chory znajduje się, lub przed którymkolwiek Sędzią Ziemiańskim przyścięga w miejscu choroby wykona, Rotą dla tych, którzy w różnych Woiewodztwach Dobra mają, przepisaną, dodawszy, jako dla choroby zjechać na granicę nie mogą. Zaświadczenie o przyściędze takowej Plenipotent umocowany piśmema ręcznym przed Sędzią Granicznym na gruncie złożony, i dopełni obowiązki wyżej dla Plenipotentow przepisane.

O Mappach.

Tam, gdzie zachodzą spory i Sąd i o Granice, Mappa Geometryczna zrobiona być powinna, a gdzie przez Sędzię, lub

przyjaciół granice ugodzone zostaną. Mapy udziałanie do woli stron zostawiamy. Tak zaś zgodnie ustanowione granice, i sporządzone Mapy do Akt Kommissyi *respective* podane, i tam zapisane, za trwale i niewzruszone mieć chcemy.

O Arbitrach na Gruncie.

Strony ościenne i węgielne co do swych kategorii, po jednym Arbitrze na grunt sprowadzą, którzy pod obowiązkiem sumienia bez przysięgi, wraz z Sędzią Granicznym zawsze przydować mającym, moc sądzenia mieć będą.

O Rozsądzeniu spornych Granic.

Sędzia Graniczny na grunt zechawszy wraz z Arbitrami, lub od którejkolwiek strony z jednym, albo sam, gdy strona żadna Arbitra nie posadzi, bez odroczenia żadney zwłoki (prócz wyżej wyrażonego odłożenia) nie pozwalając: komportacją Dokumentów granicznych pod przysięgą przez kogo należeć będzie nakaże, Dukta i Inkwizycye z świadków od każdej strony po dwunastu wiary godnych przysięgłych wyprowadzi. Mapę, jeżeli Sędzia sam będzie Geometrą, odrysuie, a jeżeli nie, tedy Geometrę od strony, czyli strony sprowadzonemu taką Mapę sporządzić zleci, onę z Ziemią sprawdzi, a gdzieby się z położeniem niezgadzała poprawić Geometrę nakaże, zgodną z położeniem Ziemi wraz z Arbitrami, czyli Arbitrem obecnymi podpisze.

Granice rozpozna, podług Prawa i Inkwizycyi rozsądzi, a gdy żadna strona. Apellacyi do Kommissyi nie założy, Kopcę wysypie, dawne gdzieby były odnowi. Dekreta podług Prawa niewzruszone, ugody autentyczne prawidłem będą do sypania i odnawiania Kopców.

O Ugodzie Granic.

W tym miejscu, gdzie Sędziowie w Memoryałach wymienione granice rozsądzać będą, Dziedziców i Posessorów, Dobr Ziemiańskich, Duchownych i Mieyskich, lub wcześniej za umowieniem się wspólnym, obowiązujemy, aby oni sami między sobą granice ugodą, lub sądem Polubownym ustwili, Kopcami oznaczyli przez przyjaciół i uproszonych, którym na ten raz moc sypania Kopców dajemy, znową zaś trzeciego niepokrzywdzali, pod nieważnością ugody na

na szkodę w tęż ugode, lub Sąd Polubowny niewchodzącego wymierzoney.

Dalsza czynność Sędziow Granicznych i Arbitrow.

Sędziowie Graniczni po ułatwieniu granic w Memoryałach wyszczególnionych, udadzą się do rozgraniczenia innych w swym wydziale Dobr wszelkiey natury Memoryałami nieobiętych, oneż żadnych nieomiąg, z Arbitrami, lub Sami, gdy Arbitrow nie będzie, rozgraniczą, Kopcami oznaczą, a gdzie Kopce 15. lat nie mające, lub nowo za Dekretami, czyli ugodami usypane zostaną, odnawiać ich nie będą, wszelako Dekreta, i ugody w swoje Dzieła ingrossować mają. Sędziowie Graniczni z Arbitrami na gruncie wszelkie wyroki większością zdań stanowiąc mają. Równość zdań Sędzia Graniczny jako Prezydniący rozwiąże, każdy jednak Arbitr inaczezy rozumiejący, zdanie swoje wyrazić może, i one podpisze.

O Appellacyach.

Appellacya do Kommissyi Granicznej idynie tylko po przysądzeniu Duktu przed sypaniem Kopcow dopuszczona być ma.

A Dekretach Zaocznych.

Sędziowie Graniczni zechawszy na grunt, nie zważając na niestawienie się ktoreykolwiek Strony, z Dokumentów, i świadectw Stron, czyli Strony stawiającej, i Possessyi sumiennie i sprawiedliwie sądzić będą, a po osądzeniu Sprawę takową do Kommissyi Granicznej, dla ostatecznego Dekretu odeszłą, a tam gdy utwierdzenie tego aktu zaocznego, czyli zobopolnego Stron stawienia się, czyli zaocznie zaydzie, na ten czas na grunt po usypanie kopcow Sędziego zeszłą, który one posypie, i na ostatnim kopcu zaprzyśiądz samey tylko Stronie, dukt prowadzącej, nakaże, na Rotę wyżey przepisanę. — To zaś Dzieło za niewzruszone poczytane zostanie. Sędzia gdy w wydziale swoim mieć będzie Dobra, i w nich sporną granicę, doniesie Kommissyi, a ta inszego Sędziego wyznaczy, do rozgraniczenia takowych Dobr.

O Granicach między Wydziałami.

W miejscach, gdzie między wydziałem, a wydziałem iednego Woiewodatwa grani-

ce zachodzić będą, który Sędzia Graniczny przedzy obwieści, i ziedzie, ten granice załatwi.

O Granicach między Woiewodztwem a Woiewodztwem.

Gdzie Granice między Woiewodztwem a Woiewodztwem, oraz między Koroną i Litwą zachodzić będą, Sędziowie wydziałów stykających się zniósłszy się z sobą wspólnie z Arbitrmi, czyli Arbitrem obecnym, granice zaspokoją; a gdy Strony lub Strona Appellacyą założą, Sędzia każdy takowey Appellacyi, do własney Kommissyi dopuści, a Kommissya każda po dwóch Kommissarzów kompletu na ten czas nie składających wyznaczy; wyznaczenie zniósłszy się z sobą, na grunt zieczawszy więkzością zdań wraz z Arbitrami, z każdej Strony po iednemu wyznaczonemi, i Rotą Kommissarzom przepisaną, przysiądź mającemi granice rozsądzą, w przypadku równości zdań ciągnąć będą losy fami Kommissarze, czyli przez kartki, czyli przez gałki, a który los do decyzyi weźmie, ten równość zdań rozwiąże.

Moc rozpoznania trudności.

Sędziowie Graniczni w trudnościach po rezolucyą do własney Kommissyi udadzą się, w przypadku ktoby nieposłuszeństwo Prawu wszczynal, czynności na gruncie Sędziow Granicznych tamować ważył się. Kommissya za doniesieniem Sędziego pomoc Woyskową od Kommissyi Woyskowej wyiednaną posyłać będzie, i Stronę tamującą podług gatunku zdrożności ukarze. — Deklarujemy, iż wszystkie graniczne sprawy między wszelkicy natury Dobrami, w iakichkolwiek Juryzdykcyach i Magistraturach zawisłe, do tego Normalnego Sądu zwracamy, które to Sądy, będą miały moc rozpoznawać Dekreta, te iednak, które podług Praw do rozpoznania należą.

O Sprawach z Appellacyi.

Kommissya Graniczna każda po zapisaniu Komparycyi w Sprawach Appellacyinych, zaleci Stronom, aby względnie one swych kategorii po iednemu Arbitrze natychmiast w Kommissyi posadzili, to zaś posadzenie w Sądzie Appellacyinym Arbitrow tak się rozumieć ma, iż Strona ościenna, na iedno

dno miejsce narożnika, czyli węgielnika, z węgielnym Sąsiadem, lub z węgielnymi Sąsiadami zgadzająca się, i ieduoż trzymająca, iednego tylko Arbitra, a nie więcej lokować maia. Arbitr zaś, lub Arbitrowie od różniącego się narożnika posadzeni, po osądzeniu węgielnika, w dalsze rozządzenie ścian między Stronami pryncypalnie czyniącemi wdawać się nie będą. A ci Arbitrowie przysięgę dla Kommissarzow przepisaną wykonawszy, kategorye Stron tylko swoich, z Kommissarzami sądzić będą.

Kommissya każda Sprawy Appellacyine sądzić będzie na stole z Mappy Dokumentow i świadectw; Po skończonych sporach każdej sprawy, pięciu Kommissarzów następie ciągnąć będą losy z naczynia, lub z worka, w którym trzy galki białe, a dwie czarne włożą się, a którzy Kommissarze wezmą galki białe, tę Sprawę wraz z Arbitrami *respectiue* do kategoryi posadzonemi, osądzą. Ci zaś, którzy czarne wybiorą, zdanie tylko doradzające w sprawie mieć będą; a po decyzji Kommissya na grunt Sędziego Granicznego, dla sypiania kopcow, i na ostatnim kopcu wysłuchania przysięgi, zeszle.

Wolno iednak wprzod Stronom bez ciągnięcia losow zgodnie wybrać z pięciu Kommissarzow trzech, do sądzenia sprawy z Arbitrami, lub bez Arbitrow; a gdy się nie ugodzą, Strona iedna, gdy Arbitra swego w Kommissyi posadzi, a druga nie, tedy czterech Kommissarzow, losem, białe galki wyciągający, z Arbitrami sprawę osądzą, a piąty Kommissarz galkę czarną biorący, zdanie doradzające tylko mieć będzie. Gdyby Strooy obydwie w Kommissyi Arbitrow nie posadziły, tedy wszyscy pięciu Kommissarzow sprawę sądzić będą, i w ten czas ciągnięcie losow miejsca nie ma.

Kommissarz Graniczny w tym komplecie, w którym zasiada w sprawie własney, żony i dzieci swoich, ani z Ewikcyi, gdzieby przez granicę Wieś odpadała, sądzić się nie może; lecz ta do przyszłego kompletu odłożoną zostanie, a komplet następujący z rejestru spraw z Kommissarzami odłożonych, nappierwey sądzić zacznie.

W Woiewodztwach pogranicznych, gdzie będą granice stykać się z innemi Państwami, Sędziowie Graniczni maia być baczni, aby nowej kwestyi w granicach Narod.

rodowych któżkolwiek nie uczynił; o dyferencyi zaś każdej pogranicznej, zdarzyć się mogącej, Sędziowie Graniczni doniosą Kommissyi granicznej, a Kommissya uwiadomi Straż natychmiast o potrzebie traktowania o rozgraniczenie. — Co się tycze spraw uczynkowych szczególnie z okoliczności granic na gruncie spornym zaszytych, i z pretenzyi tego spornego gruntu pochodzących, takowe sprawy, po rozządzeniu sprawy granicznej, i wyśpianiu kopców, w miejscu zdarzonego uczynku Sędziowie Graniczni na gruncie za poprzedzającymi świadectwami, przysięgami, i kalkulacją, z wolną do Kommissyi granicznej appellacją rozstrząsają. A Kommissye graniczne sprawy pomienione, z appellacyi przychodzące, ostatecznie rozpoznają i zaspokoją. Co się tycze nadgrody za pracę Kommissarzom, iako i Sędziom granicznym, tę na Seymikach ich Elekcyi Województwa, Ziemie i Powiaty obmyślą i oznaczają.

Po ukończeniu w czasie wyżej oznaczonym całego Dzieła wszystkie Akta Graniczne, i Mappy Kommissye Graniczne w dozor Sądow Ziemianiskich oddać, obowiązane będą.

Rota Przysięgi dla Kommissarzow Granicznych.

Jako sprawy z Appellacyi przychodzące podług Prawa, sprawiedliwości, i dowodow rozstrząsać będę, na bogatego, i uboższego, przyjaciela i nieprzyjaciela żadnego względu i różnicy mieć nie będę, podarunkow żadnych (w Dobrach lub pieniądzach gotowych, bądź w kartach, albo zapisacli, lub rzeczach ruchomych, ani przed, ani podczas, ani po funkcyi od nikogo, ani sam, ani przez nikogo, na zysk domu mego brać i przyimować nie będę. Spraw do Sądu Kommissyi Granicznej przychodzących praktykować ich żadnemu Kollędze w żaden sposób rekomendować, ani prosić nie będę, a w sądzie samego P. Boga, Prawo, sprawiedliwość, dowody przed oczyma mieć, a z nich przekonania sumnie.

sumnienia mego słuchać, i obowiązki Prawem na mnie włożone, wiernie i pilnie wykonywać będą.

*Rota Przysięgi dla Sędziów
Granicznych.*

Jako spory i dukta Stron wiernie opiszę, świadectw dokładnie słuchać będę, one tak, iako świadek zeznawać będę, nic nieprzydając, ani uymując, wiernie zapiszę, Sprawy Graniczne i uczynkowe podług Boga, Prawa, i sprawiedliwości, dokumentow, świadectw, a z nich przekonania sumnienia sądzić będę; na bogatego i ubogiego, przyjaciela i nieprzyjaciela żadnego względu i różnicy mieć nie będę. Podarunkow żadnych w pieniądzech gotowych, Dobrach, Kartach, Zapisach, lub rzeczach, ani przed, ani pod czas, ani po funkcyi od nikogo nie przyjmę, i obowiązki funkcyi moiey wiernie dopełnię.

